

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ У ВИКЛАДАННІ ТА НАВЧАННІ ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ

Резюме

Дослідження проблеми використання електронних ресурсів у викладанні та навчанні історії педагогіки є актуальним на теоретичному, методичному та практичному рівнях. Окремі її аспекти розглядалися в працях вітчизняних науковців щодо організації змішаного навчання, використання електронних засобів навчання, дидактичних можливостей відкритих освітніх ресурсів та ін. На основі аналізу нормативно-правових документів, державних стандартів вищої педагогічної освіти, власної практичної діяльності констатовано на необхідності використання потенціалу електронних ресурсів у навчанні та викладанні навчальної дисципліни «Історія педагогіки». Мета – виокремити та проаналізувати електронні ресурси як складник джерел інформації у навчанні та викладанні освітнього компоненту «Історія педагогіки» у закладах вищої освіти України. Для досягнення визначеної мети та завдань використано методи: теоретичні: аналіз, синтез, конкретизація, порівняння та узагальнення наукових джерел кола досліджуваної проблеми; вивчення нормативно-правових документів; емпіричні: аналіз та узагальнення педагогічного досвіду. За інформаційним критерієм виокремлено та схарактеризовано такі групи електронних ресурсів – складників рекомендованих джерел інформації у навчанні та викладанні освітнього компоненту «Історія педагогіки»: електронні ресурси локальних мереж; відкриті освітні ресурси; електронні документи; цифрові ресурси; науково-інформаційні бази даних; електронні бібліотеки, історико-культурні ресурси; електронні біографії; електронні колекції; історико-педагогічні сайти та сайти музеїв. Розкрито особливості змістового наповнення виокремлених груп електронних ресурсів. Вказано теми освітнього компоненту «Історія української школи і педагогіки», зміст яких рекомендований до оновлення на основі запропонованих електронних ресурсів.

Ключові слова: вища освіта; професійна підготовка; історія педагогіки; викладання та навчання; електронні джерела; електронні ресурси.

Вступ. Розвиток інформаційного суспільства зумовив активне упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у закладах освіти. На рівні нормативно-правових документів, а саме: Законів України «Про освіту» (2017) та «Про вищу освіту» (2014), Концепції Нової української школи (2016), Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр. (2018), Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні (2013), проекту «Цифрова адженда України – 2020» (2016) та ін. наголошено на необхідності використання у закладах освіти всіх рівнів якісних електронних ресурсів та електронних засобів навчання.

Нині педагогічні та науково-педагогічні працівники закладів дошкільної, загальної середньої та вищої освіти повинні мати не лише високий рівень професійної компетентності та викладацької майстерності, але бути здатними до опрацювання значних масивів різновидових та різнопрофільних джерел навчальної та наукової інформації, набути навиків її пошуку. Цифровізація та інформатизація освіти спонукає до неперервного професійного розвитку – формування здатності педагогів до неперервної професійної комунікації, неперервного підвищення професійної компетентності та удосконалення викладацької майстерності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що нині у предметному полі науковців перебувають питання організації змішаного навчання, використання електронних засобів навчання, дидактичних можливостей відкритих освітніх ресурсів та ін. Вагомим, з огляду на досліджувану проблему, вважаємо методичні рекомендації Н. Воропай, які містять поради щодо організації самоосвітньої діяльності майбутніх учителів початкової школи в умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища; модель формування означеного феномену із застосуванням Web-мультимедіа енциклопедії «Історія педагогіки» (Воропай, 2011).

У монографічному дослідженні В. Кухаренко розкрито педагогічні аспекти змішаного навчання, наведено педагогічну технологію проектування змішаного навчання та різноманітні інформаційні технології для його підтримки; розглянуто ідею використання гейміфікації у змішаному навчанні (Теорія та практика змішаного навчання, 2016).

У дослідженні Л. Панченко проаналізовано зміст масових он-лайн відкритих курсів з сторітеллінгу, які пропонуються відомими платформами Coursera, Future Learn та ін.; обґрунтовано доцільність організації на їх основі змішаного навчання науково-педагогічних працівників у рамках системи освіти дорослих шляхом реалізації розподіленого в часі спецкурсу (Панченко, 2017).

Реалізація освітніх програм підготовки майбутніх вчителів має бути спрямована на формування вмінь та навичок, здатності здійснювати пошук, опрацьовувати та аналізувати професійно-важливі знання із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та електронних засобів навчання. У стандартах вищої освіти першого (бакалаврського) рівня з дошкільної освіти (Стандарт, 2019b) та професійної освіти (Стандарт, 2019a), проекті стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня з освітніх, педагогічних наук сформульовано нові вимоги до фахових компетентностей майбутніх педагогів. Так, серед фахових компетентностей бакалаврів дошкільної освіти зазначено «здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації; здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками» (Стандарт, 2019b: 8–9). У підготовці бакалавра професійної освіти як складник фахових компетентностей вказано «здатність використовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище»; до програмних результатів навчання включено вміння «застосовувати програмне забезпечення для e-learning і дистанційного навчання і здійснювати їх навчально-методичний супровід» (Стандарт, 2019a, 8–10). Отже, невід’ємним складником підготовки майбутніх учителів має стати формування професійної та інформаційно-цифрової компетентності, і, як наслідок, здатність працювати в електронному навчальному контенті, використовувати сучасні електронні засоби навчання та програмне забезпечення.

Отже, на основі аналізу нормативно-правових документів, державних стандартів вищої педагогічної освіти, власної практичної діяльності констатуємо, що для формування професійної та інформаційно-цифрової компетентності майбутніх учителів необхідним є використання потенціалу електронних ресурсів у навчанні та викладанні навчальної дисципліни «Історія педагогіки». Проте, аналіз практики навчання та викладання «Історії педагогіки» у вищій школі свідчить про низку протиріч; основними з яких, на наш погляд, є такі: протиріччя між потребою інтенсифікації формування інформаційно-цифрової компетентності майбутніх учителів та слабким його методичним забезпеченням під час вивчення педагогічних дисциплін; потребою включення електронних джерел та електронних інформаційних ресурсів до рекомендованих джерел інформації з опрацювання змісту навчальних дисциплін та низьким рівнем готовності викладачів закладів вищої освіти до їх відбору та використання.

Мета статті – виокремити та проаналізувати електронні ресурси як складник джерел інформації у навчанні та викладанні освітнього компоненту «Історія педагогіки» у закладах вищої освіти України.

Відповідно до поставленої мети використані **методи** теоретичні: аналіз, синтез, конкретизація, порівняння та узагальнення наукових джерел кола досліджуваної проблеми; вивчення нормативно-правових документів; емпіричні: аналіз та узагальнення педагогічного досвіду.

Результати. Упродовж останніх років набули поширення інформатизація та цифровізація освіти, оновлення електронних освітніх ресурсів. Інтенсивно формується нині нове покоління електронних засобів навчання. Звичними у закладах освіти стали мобільне та ін. види електронного навчання з використанням цифрових пристроїв. Дедалі більше науково-педагогічних та педагогічних працівників надають перевагу у підвищенні кваліфікації відкритим цифровим освітнім ресурсам. На зміну традиційним підходам до організації та управління освітнім процесом у закладах вищої освіти приходять нові, базовані на інтеграції з відкритими цифровими освітніми ресурсами та персональним освітнім середовищем суб’єктів освітньої взаємодії.

Одним із основних освітніх компонентів психолого-педагогічної підготовки майбутніх учителів, що забезпечує формування професійної педагогічної компетентності та готовності до діяльності за фахом, є історія педагогіки. Її вивчення сприяє розвитку педагогічного мислення й наукового світогляду здобувачів вищої освіти, формуванню системи знань щодо основних етапів розвитку освіти та педагогічної думки. Під час викладання лекційних занять змістового модуля «Історія української школи і педагогіки» навчальної дисципліни «Історія педагогіки» викладач, на основі найновіших наукових положень, повинен розкрити кращі здобутки педагогічної мудрості українського народу; схарактеризувати особливості формування та сутність вітчизняної педагогічної теорії і шкільної практики від найдавніших часів до сьогодення; ознайомити із педагогічною спадщиною теоретиків і практиків українського шкільництва та ін.

Нами проаналізовано робочі навчальні програми дисципліни «Історія педагогіки» та «Педагогіка та історія педагогіки» за 2015–2019 рр. ЗВО України. Встановлено, що інтегрований

навчальний курс «Педагогіка та історія педагогіки» включено до освітніх програм підготовки майбутніх бакалаврів в Ужгородському національному університеті (нормативна, 6 кр.), Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка (нормативна, модуль «Історія педагогіки» 3 кр.) та ін. Як окремий освітній компонент передбачено вивчення «Історії педагогіки» в Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара (нормативна, 3 кр.), Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (нормативна, 3 кр.), Маріупольському державному університеті (нормативна, 3 кр.) та ін.

Предметом нашого аналізу став перелік рекомендованих джерел інформації, розміщених у робочих навчальних програмах дисципліни «Історія педагогіки». Встановлено, що рекомендовані джерела включають такі складники: обов'язкова / базова література (навчальні посібники, підручники, хрестоматії та ін.), додаткова / допоміжна (першоджерела, монографії, статті у періодичних виданнях та ін.) та інформаційні ресурси. Однак, у більшості проаналізованих нами робочих навчальних програм, перелік інформаційних ресурсів обмежений посиланням на офіційні сайти Міністерства освіти і науки України, електронні ресурси Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського.

Вважаємо, що електронні ресурси є вагомим науковим та освітнім джерелом інформації у навчанні та викладанні змістового модуля «Історія української школи і педагогіки». Наше переконання базовано на тому, що і на попередньому етапі до викладання змісту дисципліни – підготовки тез лекцій, планів проведення семінарських занять, добору завдань до самостійної та індивідуальної науково-дослідницької роботи, – викладач має використовувати власний дидактичний арсенал та проаналізувати й дібрати різновидові, різнопрофільні наукові та навчальні джерела. У навчанні здобувачів вищої освіти самостійну роботу слід спрямувати на опрацювання першоджерел, конспектування педагогічних праць, ведення тезових записів, написання есе, складання структурно-логічних та порівняльних схем та ін. Однак, майбутні вчителі зможуть оволодіти навичками ефективної самостійної роботи з першоджерелами та науковими історико-педагогічними джерелами лише за умови належного методичного та інформаційного супроводу освітнього процесу.

У термінологічному полі сучасної науки спостерігаємо різноспрямованість та різновекторність, розпорошеність та швидке «старіння» підходів до тлумачення понять «електронні ресурси», «електронні освітні ресурси», «цифрові ресурси», «інформаційні ресурси», «електронні інформаційні ресурси», «інтернет-ресурси», «електронні засоби навчання» та ін. Не ставлячи перед собою завдання визначити зміст вищезазначених терміноодиниць, зазначимо, що практика упровадження електронних інформаційних ресурсів та інформаційно-цифрових технологій випереджує сучасні теоретичні напрацювання дидактичного забезпечення освітнього процесу в закладах освіти.

В аспекті досліджуваної проблеми до електронних ресурсів зараховуємо ресурси, представлені в електронній формі, як складник рекомендованих джерел інформації у навчанні та викладанні освітнього компоненту «Історія педагогіки» та з метою задоволення наукових, освітніх та культурних потреб здобувачів вищої освіти. За інформаційним критерієм виокремимо такі групи електронних ресурсів: електронні ресурси локальних мереж; відкриті освітні ресурси; електронні документи; цифрові ресурси; науково-інформаційні бази даних; електронні бібліотеки, історико-культурні ресурси; електронні біографії; електронні колекції; історико-педагогічні сайти. Проаналізуємо детальніше виокремлені групи електронних ресурсів щодо наукового та навчального потенціалу у викладанні та навчанні змістового модуля «Історія української школи і педагогіки» освітнього компоненту «Історія педагогіки».

До першої групи – електронні ресурси локальних мереж – зараховуємо наукові, навчально-методичні та ін. видання з історії педагогіки, розміщені в електронних репозитаріях ЗВО України та інших локальних мереж.

Стосовно другої групи зазначимо, що використання відкритих інформаційних ресурсів є доцільним під час викладання теми «Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського Відродження (XVI – середина XVIII ст.)», є ознайомлення із курсом «Історія Києво-Могилянської академії», який запропоновано на платформі Prometheus (<https://courses.prometheus.org.ua/courses/coursev1:UKMA+HKMA101>).

До третьої групи зараховуємо електронні документи – електронні копії документальних джерел (накази, положення, постанови; статuti тощо) (Кірдан, 2018: 15) та цифрові ресурси. Аналіз змістового доповнення першоджерел є необхідним, наприклад, при опрацюванні теми «Утвердження освіти в Україні на сучасному етапі духовного і національного відродження», що уможливило науковий аналіз сучасних вітчизняних та європейських нормативних документів, які визначають стратегічні пріоритети розвитку освіти України. Основними інформаційними ресурсами, що містять законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти з питань освіти є офіційні сайти Міністерства освіти і науки України (<https://mon.gov.ua/ua/npa>), Інституту модернізації змісту освіти

(<https://imzo.gov.ua>), Державної служби якості освіти (<http://www.sqe.gov.ua/index.php/uk-ua/zakhody-derzhavnoho-nahliadu-kontroliu-ta-vyvchennia>).

Значимою є четверта, виокремлена ними, група джерел. Вона включає зарубіжні науково-інформаційні бази даних, наприклад Scopus та Web of Science, до яких значна кількість ЗВО України надають безкоштовний доступ учасникам освітнього процесу.

Щодо п'ятої групи – електронні бібліотеки, історико-культурні ресурси; електронні біографії; електронні колекції – їх значення у навчанні та викладанні історії педагогіки є дуже великим. Звернення до джерел цієї групи є необхідним в опрацюванні всіх тем змістового модулю «Історія української школи і педагогіки». Наприклад, електронна бібліотека «Історична спадщина України» формується за принципом профільних тематичних колекцій і містить електронні документи – рідкісні та цінні видання з фонду Національної історичної бібліотеки України (http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_ir/cgiirbis_64.exe?S21CNR=&S21STN).

Значимим є проект «Цифрова бібліотека історико-культурної спадщини», яка вміщує відцифровані праці XIV–XIX століть (http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_ir/cgiirbis_64.exe?S21CNR=20&S21REF).

Вагомими є інформаційні ресурси освітянських бібліотек. Найпотужніші фонди, які доцільно використовувати при викладанні педагогічних дисциплін, у тому числі й історії педагогіки, представлено на web-ресурсах Електронної бібліотеки НАПН України (<https://lib.iitta.gov.ua>), Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. Сухомлинського (<http://www.dnpb.gov.ua/>), Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (<http://www.nbu.gov.ua>) та ін. Так, в електронній бібліотеці Інституту педагогіки НАПН України матеріали згруповані за видами продукції: концепції, навчальні програми курсів за вибором, монографії, методичні та практичні посібники з методик навчання шкільних предметів, методичні рекомендації тощо (<http://undip.org.ua/news/library/index.php>). На сайті електронної бібліотеки Інституту історії України НАН України презентовано результати наукових досліджень щодо розвитку освіти та культури у загальносвітовому контексті (<http://resource.history.org.ua>). Корисним ресурсом, на наш погляд, є сайт Національної історичної бібліотеки України, де у розділі «Електронна бібліотека «Історична спадщина України»» (<http://nibu.kiev.ua/greenstone/cgi-bin/library.cgi>) презентовано відцифровані документи, рідкісні та цінні видання з фонду Національної історичної бібліотеки України. Принагідно зазначимо, що даний розділ поділяється на декілька тематичних підрозділів, зокрема «Історія України до 1917 р.», «Історія України у 1917–1939 рр.», «Історія науки та освіти в Україні», «Видатні особистості» та ін.

Шоста група об'єднує спеціалізовані історико-педагогічні сайти, на яких представлено ґрунтовну наукову інформацію, що стане у нагоді не тільки учасникам освітнього процесу ЗВО, а й педагогічним, науково-педагогічним працівникам, всім стейкхолдерам. Наприклад, інформаційне наповнення web-ресурсу «Педагогічне краєзнавство» (<https://kraeznavstvo.at.ua>) можуть формувати його відвідувачі, зокрема викладачі та студенти ЗВО, учителі й учні.

Дискусія. В сучасних наукових розвідках проаналізовано окремі платформи, на яких передбачено доступ до відкритих освітніх ресурсів: Coursera, Edx, Udemy, MIT OpenCourseWare, OpenLearn, Intuit, Prometheus, UoPeople, OpenLearningInitiative, ВУМ (Відкритий Університет Майдану) та ін. Так Н. Воронова рекомендує звернутися до зарубіжного досвіду, зокрема відкритих цифрових навчальних засобів, курсів, підручників тощо, які можуть бути використані для е-навчання на цифрових пристроях. Серед поширених інформаційно-комунікаційних середовищ відкритої освіти дослідниця виокремила 1. Open Educational Resources (OER, <https://www.oercommons.org/>) – вебсередовище, що надає доступ до навчальних матеріалів (онлайн-курсів, модулів, підручників, потокового відео, тестів), програмного забезпечення, інших інструментів, матеріалів і методів, що використовуються для підтримки доступу до знань за різними галузями. 2. Coursera (<http://www.coursera.org> – платформа безкоштовних онлайн курсів (близько 600) із відеолекціями, завданнями й обговоренням на форумах від викладачів провідних університетів світу, з можливістю отримати електронний сертифікат після завершення курсу. 3. Academic Earth (<http://academicearth.org>) – колекція безкоштовних онлайн-курсів із психології, педагогіки, менеджменту тощо, розроблених фахівцями кращих університетів світу (Воронова, 2019). Дослідник Д. Десятов окреслив можливості сервісів Delicious, Wikiwall, Twiddla, Google, які доцільно використовувати у роботі вчителю історії (Десятов, 2012).

Констатуємо, що у сучасному науковому дискурсі бракує досліджень з проблем добору наукових джерел інформації для викладання освітніх компонентів у закладах вищої освіти. Так, у 2019 р. питання оновлення змісту навчальних дисциплін на основі наукових досліджень та освітніх практик висвітлено у статті О. Кірда (Кірда, 2019), однак викладений матеріал охоплює питання професійної підготовки майбутніх економістів у системі неперервної освіти. і

Загальновідомо, що принципом навчання є науковість змісту освіти. На наш погляд, з метою забезпечення належного наукового рівня змісту освітнього компоненту «Історія педагогіки» необхідним є звернення до низки наукових першоджерел, які ще не стали предметом окремих інтерпретаційних досліджень, проте здатні забезпечити викладання на основі досліджень. На підтримку нашого твердження наведемо низку міркувань. Так, при опрацюванні тем щодо розвитку освіти і педагогічної думки XVI – XX ст. науково виправданим є звернення до архівних документів, зокрема до джерел Центрального державного архіву України (<https://cdiak.archives.gov.ua>). На наш погляд, ґрунтовним науковим доповненням до історико-педагогічних портретів вітчизняних педагогів, які презентують здобувачі вищої освіти, буде використання он-лайн виставок до 195-річчя від дня народження Костянтина Дмитровича Ушинського – видатного українського педагога, правника, одного із засновників педагогічної науки та народної школи (https://cdiak.archives.gov.ua/v_do_195_narodzhennia_Ushinskogo.php), до 245-річчя від дня народження Василя Назаровича Каразіна – українського вченого, винахідника, громадського діяча (https://cdiak.archives.gov.ua/v_do_245_narodzhennia_Vasylia_Karazina.php) та ін. Нині опрацювання та аналіз цифрових ресурсів (наприклад відцифровані копії праць відомих педагогів минулого, стародруків, раритетних, періодичних видань тощо) є доступними для викладачів і здобувачів вищої освіти, що гарантує належний науковий рівень навчання та викладання історії педагогіки.

Недооціненим нині залишається педагогічний потенціал музеїв. Так, на сайті Педагогічного музею України можна ознайомитись із віртуальними виставками, які присвячені ювілеям видатних педагогів, навчальних закладів, педагогічних періодичних видань чи окремих книг. Структурно ювілейна віртуальна виставка складається, як правило, з двох частин: фото, коротка інформація про ювіляра та електронні копії його статей, книг, що зберігаються у фондах музею (<http://pmu.in.ua/віртуальні-виставки/>). Корисним ресурсом для учасників освітнього процесу є також меморіальні музей педагогів (http://pmu.in.ua/pedagogichno_memorialni_musei/).

Web-ресурс Національного музею історії України (<https://nmiu.com.ua/>) уможливує пошук інформації про експонати історії нашої держави від найдавніших часів до сьогодення. Корисним ресурсом в опануванні педагогічних дисциплін у ЗВО стане розділ «Освіта і наука», який містить корисну інформацію та методичні рекомендації для майбутніх учителів.

Зміст статті не вичерпує всіх аспектів проблеми використання електронних ресурсів у навчанні та викладанні історії педагогіки. Наукову цінність публікації вбачаємо у тому, що вона може використовуватись викладачами педагогіки та історії педагогіки під час укладання робочих навчальних програм, підготовці методичного забезпечення вивчення педагогічних освітніх компонентів; сприяє формуванню готовності викладачів закладів вищої освіти до відбору та використання електронних джерел та електронних інформаційних ресурсів як рекомендованих джерел інформації з опрацювання змісту навчальних дисциплін.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у аналізі використання web-ресурсів у підвищенні викладацької майстерності науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти.

Висновки. Отже, проведений аналіз дозволяє зробити висновок про те, що на нині в арсеналі викладача історії педагогіки є достатньо потужні електронні ресурси, що мають належний науковий, навчальний та методичний потенціалу у викладанні та навчанні змістового модуля «Історія української школи і педагогіки». Їх використання в освітньому процесі сприяє розвитку професійної та інформаційно-цифрової компетентності майбутніх учителів. Запропонований перелік груп електронних ресурсів є умовним та не є статичним, тому в умовах створення Національного репозитарію академічних текстів, розвитку електронних ресурсів необхідним є неперервний моніторинг викладачем дидактичних можливостей мережі Інтернет.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

Воронова, Н. (2019). Цифрові освітні ресурси в теорії і практиці сучасної зарубіжної освіти. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти: збірник наукових праць*. 9, 37–47.

Воропай, Н. А. (2011). Формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів початкових класів (на матеріалі курсу «Історія педагогіки» з застосуванням Web-мультимедіа енциклопедії) для студентів напряму підготовки «Початкова освіта» денної, заочної та екстернатної форм навчання : методичні рекомендації. Херсон: Айлант, 70 с.

Десятов, Д. Л. (2012). Використання мережевих технологій у процесі навчання історії в школі. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. «Історія та географія»*. 46, 123–127.

Кірдан, О. Л. (2018). Джерельна база дослідження проблеми управління закладами вищої освіти України (1991–2017). *Джерела та історіографія про трансформаційні процеси в освітньому*

просторі України (1991– 2017) : зб. матеріалів Всеукраїн. наук.-практ. семінару, 14–15. Retrieved from <https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/handle/6789/9016>

Кірдан, О.П. (2019). Оновлення змісту професійної підготовки майбутніх економістів у системі неперервної освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. Вип. 1. 50–55. DOI: 10.31499/2706-6258.1.2019.178124

Панченко, Л. Ф. (2017). Цифровий сторітеллінг в освіті дорослих. *Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології: збірник матеріалів II-ї Всеукр. Інтернет-конференції*, 131–134.

Стандарт вищої освіти України перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 – «Освіта / Педагогіка», спеціальність 015 – «Професійна освіта (за спеціалізаціями)». Затверджено і введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 21.11.2019 р. № 1460. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/11/22/2019-11-22-015-B.pdf>

Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 – «Освіта/Педагогіка», спеціальність 012 – «Дошкільна освіта» Затверджено і введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 21.11.2019 р. № 1456. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/11/22/2019-11-22-012doshkilna-B.pdf>

Теорія та практика змішаного навчання: монографія (2016) В. М. Кухаренко [та ін.]; ред. В. М. Кухаренко. Харків: Міськдрук, 284 с.

REFERENCES

Voronova, N. (2019). Tsyfrovi osvitni resursy v teorii i praktytsi suchasnoi zarubizhnoi osvity [Digital educational resources in theory and practice of modern foreign education]. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty: zbirnyk naukovykh prats*. 9, 37–47.

Voropaï, N. A. (2011). Formuvannia samoosvitnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv (na materialy kursu «Istoriia pedahohiky» z zastosuvanniam Web-multymedia entsyklopedii) dlia studentiv napriamu pidhotovky «Pochatkova osvita» dennoi, zaochnoi ta eksternatnoi form navchannia: metodychni rekomendatsii [Formation of the self-educational competence of the future teachers]. Kherson: Ailant, 70 s.

Desiatov, D. L. (2012). Vykorystannia merezhevykh tekhnolohii u protsesi navchannia istorii v shkoli [Use of network technologies in history teaching at school]. *Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody. «Istoriia ta heohrafiia»*. 46, 123–127.

Kirdan, O. L. (2018). Dzherelna baza doslidzhennia problemy upravlinnia zakladamy vyshchoi osvity Ukrainy (1991–2017) [Source base for research on the problem of higher education institutions management in Ukraine (1991–2017)]. *Dzherela ta istoriohrafiia pro transformatsiini protsesy v osvitnomu prostori Ukrainy (1991– 2017): zb. materialiv Vseukrain. nauk.-prakt. seminaru, 14–15. Retrieved from <https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/handle/6789/9016>*

Kirdan, O. P. (2019). Onovlennia zmistu profesiinoi pidhotovky maibutnikh ekonomistiv u systemi neperervnoi osvity na osnovi naukovykh dosiahnen i suchasnykh praktyk [Updating of the professional training content of future economists in the system of continuous education based on the scientific achievements and modern practices]. *Psykhologo-pedahohichni problemy suchasnoi shkoly*. Vyp. 1. 50–55. DOI: 10.31499/2706-6258.1.2019.178124

Panchenko, L. F. (2017). Tsyfrovi storitellinh v osviti doroslykh [Digital storytelling in adult education]. *Profesiyni rozvytok fakhivtsiv u systemi osvity doroslykh: istoriia, teoriia, tekhnolohii: zbirnyk materialiv II-yi Vseukrainskoi Internet-konferentsii*, 131–134.

Standart vyshchoi osvity Ukrainy pershyi (bakalavrskyi) riven, haluz znan 01 – «Osvita / Pedahohika», spetsialnist 015 – «Profesiina osvita (za spetsializatsiiamy)» [Higher education standard of Ukraine first (bachelor) level, field of knowledge 01 – "Education / Pedagogy", specialty 015 – "Vocational education"]. Zatverdzheno i vvedeno v diiu nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 21.11.2019 r. № 1460. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/11/22/2019-11-22-015-B.pdf>

Standart vyshchoi osvity Ukrainy: pershyi (bakalavrskyi) riven, haluz znan 01 – «Osvita/Pedahohika», spetsialnist 012 – «Doshkilna osvita» [Higher education standard of Ukraine: first (bachelor) level, field of knowledge 01 - "Education / Pedagogy", specialty 012 - "Preschool education"]. Zatverdzheno i vvedeno v diiu nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 21.11.2019 r. № 1456. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/11/22/2019-11-22-012doshkilna-B.pdf>

Teoriia ta praktyka zmishanoho navchannia [Blended Learning Theory and Practice]: monohrafiia (2016) V.M. Kukharenko [ta in.]; red. V.M. Kukharenko. Kharkiv: Miskdruk, 284 s.

O. Kirdan

**ELECTRONIC RESOURCES
IN TEACHING AND LEARNING THE HISTORY OF PEDAGOGY**

Abstract

The research on the problem of using electronic resources in teaching and learning the history of pedagogy is relevant at theoretical, methodological and practical levels. Some of its aspects were considered in the works of domestic scientists on the organization of blended learning, the use of electronic learning tools, didactic opportunities of open educational resources, etc. On the basis of the analysis of legal documents, state standards of higher pedagogical education, own practical activity, it was ascertained on the necessity to use the potential of electronic resources in teaching and teaching the discipline «History of Pedagogy». The purpose is to identify and analyze electronic resources as a component of sources of information in teaching and teaching of the educational component «History of Pedagogy» in higher education institutions of Ukraine. The following methods were used to achieve the defined goal and tasks: theoretical: analysis, synthesis, concretization, comparison and generalization of scientific sources of the circle of the studied problem; study of regulatory documents; empirical: analysis and generalization of pedagogical experience. According to the information criterion, the following groups of electronic resources – components of the recommended sources of information in teaching and teaching of the educational component «History of pedagogy» are identified and characterized: electronic resources of local networks; open educational resources; electronic documents; digital resources; scientific information databases; electronic libraries, historical and cultural resources; electronic biographies; electronic collections; historical and pedagogical sites and museum sites. The peculiarities of the content filling of isolated groups of electronic resources are revealed. The topics of the educational component «History of the Ukrainian School and Pedagogy» are specified, the contents of which are recommended for updating on the basis of the offered electronic resources.

Keywords: *higher education; vocational training; history of pedagogy; teaching and learning; electronic sources; electronic resources.*